

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕ- ΧΩΡΙΩΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 1821 - 1912

Ὁ Νομὸς Φλωρίνης καταλαμβάνει τὸ Β. Α. ἄκρον τῆς Μακεδο-
νίας καὶ συνορεύει μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Ἔχει
ἑκτασὶν 1854 τ. χιλμ. καὶ ὁ πληθυσμὸς του ἀνέρχεται εἰς 67.600 κα-
τοίκους, ἡ δὲ πόλις Φλώρινα, πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ, ἔχει 12.000
κατοίκους. Ἀπληλευθέρωθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὰς 7 Νο-
εμβρίου 1912. Ἡ Φλώρινα εἶναι ἐκτισμένη εἰς φαντασμαγορικὸν λε-
κανοπέδιον κατάφυτον ἀπὸ ποικιλίαν ὀπωροφόρων δένδρων. Ἀπὸ τὸ
ἕαρ ἐκάστου ἔτους τὴν ἐπισκέπτονται πολλοὶ ἡμεδαποὶ καὶ ἀλλοδαποὶ
τουρῖσται, οἵτινες ἀποθαυμάζουν τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, τὴν λαμπρότη-
τα τῆς φύσεως, τὸ ἐξαιρετικὸν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ τὰ ἀφθονα ρέοντα
κρυστάλλινα νερά της, τὰς μυροβόλους ἐξοχὰς της καὶ τὰ θάλλοντα
προάστεια.

Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Φλωρίνης, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων ἐτῶν, ἡ-
γωνίζοντο ἐναντίον τῶν ἐπιδρομῶν βορείων βαρβάρων φυλῶν καὶ συ-
νέτριβον ἀπάσας τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν, μὴ ἐπιτρέποντες νὰ κατέλθουν
εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς
Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας τοῦ 1821, πολλοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ὀπλαρχηγοὶ
τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος εἶχον ὡς βάσιν ἐξορμήσεως τὰ ὄρη τῆς Φλωρίνης
καὶ οἱ κάτοικοι της ἐνίσχυνον ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς τοὺς πρωτεργάτας
τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ὅτε τὸ ἔτος 1822 ἐκηρύχθη ἡ ἐ-
πανάστασις τῆς Ναούσης καὶ Βεροίας καὶ ὁ θρυλικὸς ἀρχηγὸς ἐκ Κα-
στορίας Βάρβαρέσσος κατηυθύνετο πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐπαναστατῶν
καὶ διῆλθεν ἐκ Φλωρίνης, εἰς τὴν πρώτην πρόσκλησίν του κατετάγη-
σαν 80 ἐπίλεκτοι νέοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ Σώματός του ἐξ αὐτῆς καὶ
τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἡρωϊκὴν ἐξέγερσιν τῆς
Ναούσης καὶ Βεροίας, ἐναντίον τῶν Τούρκων τυράννων. Τὸ ἔτος 1881
ὁ Καπετὰν Ναοῦμ ἀπὸ τὴν Ἱεροπηγὴν, εἰσελθὼν ἐντὸς τῆς Φλωρίνης
μὲ τὸ ἔνοπλον Σῶμά του, συνέλαβε καὶ ἀπήγαγεν ὡς αἰχμάλωτον τὸν
Καϊμακάμην (Ἐπαρχον), ἡμέραν Ραμαζανίου. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γε-
γονὸς ὁ λαὸς ἀπηθανάτισεν μὲ τὸ κάτωθι λαϊκὸν ᾄσμα, τὸ ἑποῖον ᾄ-
δεται καὶ χορεύεται μέχρι σήμερον εἰς τὴν Μακεδονίαν:

Ναοῦμης πάει στὴ Φλώρινα, μωρὲ Φλώρινα
ἄιντε μ' ἐξήντα παλληκάρια,

γειά σου Ναούμη καπετάνιε,
 Ναούμης πάει στην Φλώρινα, μωρέ Φλώρινα,
 άιντε, πιάνει τόν Καϊμακάμη,
 γειά σου Ναούμη καπετάνιε.
 Ήτανε μέρα Κυριακή, μωρέ Κυριακή
 "αίντε, ήμέρα Ραμαζάνι,
 γειά σου Ναούμη καπετάνιε.
 Παιδιά, γιατί είστε λέραβα, μωρέ λέραβα,
 άιντε γιατί είστε λερωμένα,
 Είμεθα από την κλεφτουριά, μωρέ κλεφτουριά
 άιντε, είμαστε λερωμένοι
 μέσ' στο αίμα βουτηγμένοι.

Κατά την τελευταίαν εκατονταετίαν πρό τής απελευθερώσεως
 τής Μακεδονίας από την βάρβαρον δουλείαν τής 'Οθωμανικής Αύτο-
 κρατορίας, τὰ νικηφόρα όπλα τών 'Ελλήνων, ή 'Εκκλησία και ή Παι-
 δεία, εύρίσκοντο εις μεγάλην άκμήν και εις την πόλιν τής Φλωρίνης.
 'Η 'Εκκλησία, έν συνεργασία με την Δημογεροντίαν, παρείχεν όλα
 τὰ μέσα διά την εύρυθμον λειτουργίαν τών Σχολείων, τὰ όποία έν-
 σχύοντο και από την άνθοῦσαν 'Ελληνικήν Κοινότητα του άλησμονή-
 του Μοναστηρίου. Ίδου πώς έβλεπον οι ξένοι την άνθοῦσαν Παιδείαν
 την εποχήν εκείνην τής βαρβαρού δουλείας. 'Ο "Αγγλος Ιστορικός
 Φίντλεϋ αναφέρει τὰ εξής: «Καίτοι οι 'Ελληνες εύρίσκονται κάτω ά-
 πό τὸ πέλημα τής σκλαβιάς τής 'Οθωμανικής Αύτοκρατορίας, τὸ πο-
 σοστὸν τών 'Ελλήνων πού δέν γνωρίζουν ανάγνωσιν και γραφήν είναι
 πολύ μικρότερον από όλους τούς χριστιανικούς λαούς τής Εύρώπης.»
 Την λαμπράν αὐτήν πνευματικὴν δημιουργίαν την ένεσάρκωσε μία πλει-
 άς διδασκάλων του 'Ελληνικοῦ Γένους, όπως ο Βάμβας, ο "Ανθιμος
 Γαζής, ο Παλαμάς, ο Κων)νος Οικονόμου, ο Εύγένιος Βούλγαρης, ο
 Νικηφόρος Θεοτόκης, ο Δημήτριος Κανταρτζής, ο 'Αθανάσιος Βενια-
 μίν, ο Λέσβιος και ο 'Αδαμάντιος Κοραής, όστις υπήρξεν ο πνευμα-
 τικός προστάτης τής 'Ελληνικής 'Ανεξαρτησίας.

'Ο άκριτικός λαός τής Φλωρίνης, διεκρίθη τόσον καθ' όλας τὰς
 περιόδους τών έθνικῶν δοκιμασιῶν τής Φυλῆς μας, όσον και κατά τὸν
 Μακεδονικόν 'Αγῶνα 1903 - 1908, καθ' όν ή συμμετοχή του ήτο σχε-
 δόν καθολική. 'Ως πρόδρομοι του έθνομάρτυρος Παύλου Μελά, έδρα-
 σαν οι όπλαρχηγοί: Καπετάν Κώττας, Λάκης Πύρζας εκ Φλωρίνης,
 Βαγγελής εξ 'Ασπρογείων, όστις τὸ έτος 1904 έφονεύθη εις δολοφο-
 νικήν ενέδραν τών κομιτατζήδων. Οι κάτοικοι τής Φλωρίνης προσέ-
 φερων πλουσίαν έθνικήν δρᾶσιν καθ' όλην την περίοδον του Μακεδони-
 κοῦ 'Αγῶνος, ο δέ φόρος του αίματος ήτο βαρύτατος. 'Ο Πανσλαβι-

σμός ήρξατο νὰ δρᾷ μεθοδικῶς ἐν Μακεδονίᾳ ὡς καὶ ἐν Φλωρίνῃ ἀπὸ τὸ 1870, ὅτε πρὸς πραγματοποιήσασιν τῶν σατανικῶν του σχεδίων ἔδρυσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν καὶ τοῦτο, πρὸς καλυτέραν ἐπιτυχίαν τῶν καταχθονίων σχεδίων του, ἵνα προσεταιρισθῇ τοὺς κατοίκους εἰς τὸ Βουλγαρικὸν Σχῆμα καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸν Σλαυισμόν. Κατ' ἀρχὴν, ἐπεδίωξε τοῦτο δι' ἡπίων μέσων καὶ ἀργότερον διὰ τῆς τρομοκρατίας καὶ τῶν σφαγῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Φλωρίνης ἐν τῷ συνόλῳ των, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξωμοτῶν, ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὰ πάτρια καὶ ἀντέδρασαν εἰς τὰ ὑπουλα σχέδια τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας, ἥτις παρέσυρεν ἀσήμαντον ἀριθμὸν κατοίκων ἀποσχισθέντων ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος καὶ Ἐκκλησίας κατὰ τὸ ἔτος 1872-1873, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Ἱερέα Παπακωνσταντῖνον.

Οὗτος, μίαν ἡμέραν, Κυριακὴν τοῦ ἔτους 1874, ὠθούμενος ἀπὸ τοὺς ἰθύνοντας τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας, ἐπεδίωξε διὰ τῆς βίας νὰ εἰσέλθῃ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν μόνην ὑπάρχουσαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Ἐκκλησίαν, προκειμένου νὰ τὴν καταλάβουν, πλὴν, ἐπεμβὰς ἀμέσως ὁ πολυπληθὺς Ἑλληνικὸς λαὸς τοὺς ἐξέβαλεν ἐκ ταύτης, μὴ ἐπιχειρήσαντες ἔκτοτε νὰ ἐπαναλάβουν παρόμοιον πραξικόπημα καὶ ἐξακολουθήσαντες νὰ ἐκκλησιάζωνται εἰς τὴν ἰδιόκτητον οἰκίαν τοῦ ἐξωμότου Ἱερέως Παπακωνσταντῖνου. Ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα, μένεα πνέουσα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς πόλεως, ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν ὅλας τὰς πανουργίας της καὶ ἀπὸ τὸ ἔτος 1897 ἤρχισεν ἔντονον ἐξοντωτικὸν ἀγῶνα διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Οἱ κάτοικοι ἐκινδύνεον ὡσάντις ἐξήρχοντο πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν, διότι διὰ τοῦ φόνου ἐπεδιώκετο ἡ προσχώρησις των εἰς τὴν Ἐξαρχίαν καὶ ἡ ἐγγραφὴ τῶν τέκνων των εἰς Βουλγαρικὰ σχολεῖα. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες, εὐρεθέντες ἀοπλοὶ, ἐπροτίμησαν τὸν θάνατον παρὰ τὴν Ἐθνικὴν ἐξωμοσίαν. Ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα ἔστρεψε κατ' ἀρχὴν τὴν προσοχὴν ἐναντίον τῶν νικηφόρων ὅπλων τῶν Ἑλλήνων, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Παιδείας, Ἱερέων καὶ διδασκάλων, πλὴν παρ' ὅλα τὰ καταχθόνια μέσα τὰ ὁποῖα μετῆλθεν, ἀπέτυχε παταγωδῶς εἰς τὰ σχέδιά της πρὸς βουλγαροποίησιν τῆς Μακεδονίας. Ἡ ἀποτυχία τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν κατωτέρω ἀποκαλυπτικῶν στοιχείων, ἐπισήμων ἐκπροσώπων τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως: Ὁ ἐν Σκοπλοῖς, ὑπηρετῶν πράκτωρ καὶ ἀρχηγὸς τῆς Βουλγαρικῆς προπαγάνδας Ρίζωφ ἔγραφε πρὸς τὸν Ἡγεμόνα Φερδινάνδον τὴν 26 Ἀπριλίου / 9 Μαΐου 1899:

«Ἡ δρᾶσις τῶν Βουλγάρων τῆς Μακεδονίας δὲν δύναται πλέον νὰ προωθηθῇ περαιτέρω εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν τομέα. Οὐδὲν δυνάμε-

θα νά κερδίσωμεν πλέον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Σχολεῖον. Ἐλάβομεν ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ὅ,τι ἦτο δυνατόν, πλὴν κινδυνεύομεν τώρα νά τὰ χάσωμεν ὅλα ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Συνιστοῦσεν ὁ αἰμοχαρὴς Ρίζωφ νά τεθοῦν εἰς ἐφαρμογὴν τὰ πλέον δραστικά ἐγκληματικά μέσα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σχεδίων των. Κατωτέρω παραθέτομεν στατιστικὸν πῖνακα τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελάρχου τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ στρατηγοῦ Φὸν Ντέρ Γκόλτζ Πασσᾶ ἀναγόμενον εἰς τὸ ἔτος 1904 :

Βιλαέτια Θεσ/νίκης καὶ Μοναστηρίου :

Ἕλληνες 580.000, Βούλγαροι 286.000, Μωαμεθανοὶ 730.000, Σέρβοι 19.000, Βλάχοι 13.000, Οὐννῖται 2.500, Διάφοροι ἄνευ Ἰσραηλιτῶν 65.700.

Σχολεῖα : Ἑλληνικά 973, Βουλγαρικά 592.

Μαθηταί : Ἕλληνες 55.633, Βούλγαροι 19.363.

Καίτοι ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα ἤρχισε, διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, ἀπὸ τὸ 1870 νά δρᾷ ἐγκληματικῶς κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας διὰ νά ἀλλοιώσῃ τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ.

Μεταξὺ τῶν πρώτων οἱ ὁποῖοι ὑπέστησαν τὴν Βουλγαρικὴν θηριωδίαν ἦσαν οἱ ἐνθουσιώδεις καὶ φλογεροὶ πατριῶται : α) Ἱερεὺς Πολυποτάμου, Παπακωνσταντίνου καὶ β) ὁ ἐκ Κέλλης πρόκριτος Χρῆστος Σακουντζῆς, δολοφονηθεὶς ἐντὸς τοῦ καταστήματός του, διότι ἀπηγόρευσεν εἰς ἓνα ἐξωμότην τοῦ αὐτοῦ χωρίου νά ἀναγνώσῃ τὸν Ἀπόστολον ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εἰς Βουλγαρικὴν διάλεκτον, εἰπὼν εἰς αὐτόν : « Ἐφ' ὅσον ἐγὼ εὐρίσκομαι ἐν ζωῇ δὲν θά ἐπιτρέψω νά ριζώσῃ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα ἐντὸς τοῦ χωρίου μας ».

Μὲ τοιαύτας λοιπὸν ἀρχὰς καὶ πρωτοφανεῖς καννιβαλισμοὺς προ-παρασκεύασαν τὸ διατυμπανιζόμενον κίνημα τῆς 20 Ἰουλίου 1903 παρακινήσαντες καὶ ἐν μέρος τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ εἰς ἐνδειξιν διαμαρτυρίας ἐναντίον τῆς πανισχύρου τότε Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ κίνημα αὐτὸ ὑπῆρξε λίαν κωμικὸν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἦτοι : ὀργανώσεως, ἡγεσίας καὶ στοιχειώδους ἀνδρισμοῦ πρὸς τὸν ἀντίπαλον ἐχθρόν, διότι μὲ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τῶν Τούρκων στρατιωτῶν διελύθησαν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθησαν καὶ οἱ μὲν παρασυρθέντες χωρικοὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰς οἰκίας των, οἱ δὲ θρασύδειλοι ἠγέται ἐξηφανίσθησαν. Τοιοῦτον ἄδοξον τέλος εἶχε καὶ αὐτὴ ἡ σατανικὴ ἐξόρμησις τῶν Βουλγάρων, ὁ δὲ αἰμοχαρὴς Τάνες Βοεβόδας δικαιολογούμενος πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς του ἔρριπτε τὴν εὐθύνην εἰς τὴν ἀδράνειαν τῆς Βουλγαρίας. Τὸ ἔαρ τοῦ 1904 τὸ Βουλγαρικὸν κομιτᾶτον ἤρχισε νά ἀνασυγκροτῆται καὶ πάλιν, ἐνισχυθὲν ἐκ τῆς ἐν Σόφια κεντρικῆς Διοικήσεως τούτου καὶ ἐκ προσχωρήσεως χωρικῶν, κατόπιν ἀσκηθείσης ἀ-

γρίας τρομοκρατίας και δολοφονιών προκρίτων Ἑλλήνων. Κατόπιν τῆς νεωτέρας ἐντόνου δραστηριότητος τοῦ Βουλγαρικοῦ κομιτάτου και πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς ἐξοντωτικῆς μανίας τούτων ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἱ πρόκριτοι Φλωρίνης, Μοναστηρίου, Ἀμυνταίου και Καστορίας, συνῆλθον εἰς σύσκεψιν πρὸς ἐξεύρεσιν τρόπου προστασίας και ἀμύνης, ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἀθηνῶν ἀκόμη εὐρίσκετο εἰς βαθύτατον ὕπνον και δὲν ἔσπευσεν εὐθὺς ἀμέσως εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ κινδυνεύοντος Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῆν Σλαυικὴν ὕαινα.

Μετὰ τὴν σύσκεψιν τῶν προκρίτων τῶν ἀνωτέρω πόλεων, ἀπεφασίσθη ἡ ἴδρυσις Κέντρου Ἀμύνης ἐκ τριῶν μελῶν και ἡ ἐν συνεχείᾳ ὀργάνωσις ἐνόπλων και μαχητικῶν μελῶν διὰ τὴν ἄμυναν και προστασίαν τῶν κατοίκων ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν κομιτατζήδων. Παρὰλλήλως, ὠρκίσθησαν και τὰ ἐκτελεστικά ὄργανα τὰ ὁποῖα εἶχον ἀποστολὴν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπικινδύνων Βουλγάρων κομιτατζήδων, οἷτινες ἐπροξένουν μεγάλην ζημίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν. Κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον ἐσημείωσαν ἐξαιρετικὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν οἱ: Ἰατρὸς Σ. Νάλλης, ἀείμνηστος Μητροπολίτης Καστορίας Γερμανὸς Καραβαγγέλης, Καπετὰν Κώττας, Καπετὰν Βαγγέλης και ἄλλοι, διὰ τῆς ἐξόχου γενναιότητος και τῆς καρποφόρου δράσεως τῶν ὁποίων ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος, ἀνεθάρρυσεν και ἀνέπνευσεν ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς και πολλοὶ κάτοικοι οἱ ὁποῖοι εἶχον προσχωρήσει εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν ἐπανῆλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοτήτος και ἐδημιουργήθη εἰς τούτους ἡ αἰσιοδοξία και ὁ ἀκράτητος ἐνθουσιασμὸς διὰ νικηφόρον ἔκβασιν τοῦ Ἀγῶνος. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν Ἑλλήνων, μικρῶν και μεγάλων, ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ιδεωδῶν, ἀλλὰ και τοῦ μίσους ἐναντίον τῶν ἐπιβουλεομένων τὴν Ἑλληνικὴν Φυλὴν Σλαύων, τυγχάνει ἡ κατωτέρω ἐκδήλωσις τῶν μαθητῶν τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων Μοναστηρίου ἐπὶ Προξένου Κων)νου Πανουργιά.

Οὔτοι, διερχόμενοι τὴν μεγάλην λεωφόρον Μοναστηρίου, πρὸ τοῦ τότε Διοικητηρίου, ἴσταντο πολλάκις ἐναντι τοῦ Ρωσικοῦ Προξενείου ἄδοντες προκλητικώτατα τὰ ἐξῆς:

Τοῦ Πανσλαυισμοῦ ἡ ψώρα
Μακεδόνας δὲν μολύνει
οὔτε τοὺς ἀπομακρύνει
ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμόν.
Εἶμαι Ἑλλήν και ὄχι Σλαῦος
ξεύρω τὴν καταγωγὴν μου
ἐλεύθερος πάντα ζῶ.
Τὸ σπαθί μου και ἂν δὲν κόπτη

ἡ αἰχμὴ και ἂν δὲν κεντάη
ἡ ψυχὴ δὲν λησμονάει
πὼς ἐπλάσθη Ἑλληνικὴ.

Οί Μακεδονομάχοι, 1) Ίωάννης Θεοδοσίου, 2) Νικόλ. Πύρζας, όπλαρχηγός,
3) Καπετάν Σίμος, έξ 'Αρμένσκού Φλωρίνης, 4) Παντέλης Βαλάσης, 5) Μι-
χαήλ Βογιατζής, Θεόδωρος Φιλιππίδης, 7) Λουκάς Γεώργιος.
8) Πέτρος Γκοσιόπουλος, 9) Χρήστος Σάμκος.

Οι Μακεδονομάχοι, 1) Δημήτριος Πύρζας, 2) Γεώργιος Λιαυτζάκης,
3) Γεώργιος Νίτσου Ράλλης, 4) Νικόλαος Ζάλλης

Στην συνέχεια αναφέρονται τα ονόματα και η δράση των παρακάτω Μακεδονομάχων από την περιοχή της Φλώρινας.

.1) Πύρζας Νικόλαος από την Φλώρινα
Ιωαννίδης Σίμος από τα Άλωνα
Ρακοβίτης Παύλος από το Καρτερό
Χατζητάσκος από το Μοναστήρι
Καπετάν Στέφος από το Μοναστήρι
Ζώης Αντώνιος από το Μοναστήρι
Νταλίπης από το Γάβρο Βόσκος
Μαλέτσικος Χρήστος από τα Ασπρόγεια
Χρήστου Πέτρος από το Μοναστήρι
Κύρου Παύλος
Χατζητάσης Πέτρος (1872-1932)
Σαπουντζής Τέγος (1877-1960)
Λουκάς Γεώργιος (1864-1926)
Κορτολής Αθανάσιος
Γιαννόπουλος Αριστείδης
Φιλιππίδης Θεόδωρος (1856-1942)
Ζήσης Ιωάννης (1873-1955)
Λουκίδης Αναστάσιος (1868-1934)
Ναούμ Θεόδωρος (1863-1943)
Βαραδίνης Γεώργιος (1864-1917)
Πατσούρης Λάζαρος (1875-1920)
Τσουκαλάς Ηλίας (1875-1920)
Χρηστίδης Πέτρος (1877-1944)
Βαλάσσης Μενέλαος
.25) Θεοδοσίου Ιωάννης (1883-)

.26) Πύρζας Δημήτριος (1886-1949)
Κεχαγιάς Αναστάσιος (1876-1947)
Πανουτσόπουλος Βασίλειος
Τραϊανού Λάζος (1869-1927)
(Καπετάν Τζάγκο ή Αραμπατζής)
Ζώης Αναστάσιος (1878-1947)
Θεόδωρος Δανιήλ (1886-1950)
Βλάσης Παντελής (1883-)
Τσεκουράνης Μιχαήλ (1858-1931)
Χατζησταμάτης Μιχαήλ (1871-1927)
Σάκος Χρήστος (1889-1955)
Πέϊος Νικόλαος (188-)
Διβίτκου Νικόλαος (1880-)
Πύρζας Πέτρος
Νίτσου Ράλλης Γεώργιος (1877 Ανταρτικό)
Λιαντζάκης Γεώργιος (1869 Ανταρτικό)
Ζάλλης Νικόλαος (1877-)
Βογιατζής Μιχαήλ (1882-)
Παπαγεωργίου Βασίλειος
Ιερέυς Δράμπης Δημήτριος

Ὁ φόρος τοῦ αἵματος εἰς τὸν Βωμὸν τῆς Πατρίδος τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς Φλωρίνης ἦτο ἀνυπολόγιστος. Μεταξὺ τῶν θυσιασθέντων, χάριν τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος, εἶναι οἱ κάτωθι, οἵτινες ἐδολοφονήθησαν ὑπόυλως καὶ ἀνάνδρως ὑπὸ τῶν κομιτατζήδων: 1) Λάμπρος Νικολάου, Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἀνταρτικοῦ, 2) Βασίλειος Μαντζάκης, 3) Ναοὺμ Μῆρτος, 4) Σπύρος Κύρου, 5) Ἡλίας Γαδούτσης, Ἱερεὺς, 6) Παπασταύρου Τσάμης, ἐκ Πισσοδερίου, ὅστις ἀπὸ στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ ἐγένε στρατιώτης τῆς Πατρίδος καὶ εἶχε καταστῆ ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Ὁ θρυλικὸς Παπασταύρου κατ' ἐπανάληψιν διέφυγε τὸν θάνατον ἀπὸ δολοφονικὰς ἐνέδρας τῶν ὑπόυλων καὶ θρασυδεῖλων κομιτατζήδων, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον τὸν ἀνδρισμὸν καὶ τὸ ψυχικὸν σθένος νὰ παρουσιασθοῦν κατὰ μέτωπον. Οὗτος ἔπεσεν εἰς τὴν παγίδα τῶν κομιτατζήδων, κληθεὶς δι' ἐπιστολῆς δολίως, δῆθεν ἀποσταλείσης ὑπὸ ὀπλαρχηγοῦ τινός, ἄρτι ἀφιχθέντος εἰς τὴν περιοχὴν, τὴν ὁποίαν τὴν μετέφερον εἰς ἀνθρακεύς. Ὁ ἐνθερμος πατριώτης Παπασταύρου ἔσπευσε πρὸς συνάντησιν, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν: Θεόδωρου Γκότσου, Χατζηάτση καὶ ἄλλων, ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον συναντήσεώς των μετὰ τοῦ δῆθεν Ἑλληνοὺ ὀπλαρχηγοῦ, περιεκυκλώθησαν ὑπὸ τῶν ἀνάνδρων κομιτατζήδων, οἱ ὅποιοι ἐνήδρευον ἐκεῖ καὶ συλληφθέντες ἅπαντες ἐθανατώθησαν, ὑποστάντες μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐκ τούτων, ὡς ἐκ θαύματος, διεσώθη μόνον ὁ Χατζηάτσης, ὅστις ἐβράδυνε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, καὶ οὕτω ἀντελήφθη τὴν δολοφονικὴν ἐνέδραν τῶν αἰμοχαρῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, οἱ κάτοικοι τοῦ ἱστορικοῦ χωρίου Πισσοδερίου διέθετον τὰς οἰκίας των διὰ τὴν διαμονὴν καὶ περίθαλψιν τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν ἀνδρῶν τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων, ὡς καὶ τὴν φιλοξενίαν τῶν διερχομένων ὀπλαρχηγῶν καὶ ἀνδρῶν τούτων, αἱ δὲ εὐρύχωροι οἰκίαι τούτων ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς προπαιδευτήρια διὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν ἀνταρτῶν εἰς τὴν σκοποβολὴν καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἀνταρτοπολέμου. Ἡ Ἱερά Μονὴ Ἁγίας Τριάδος, ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς Νοσοκομειακὸς σταθμὸς. Εἰς τὴν ἱστορικὴν ταύτην Μονήν, ὁ θρυλικὸς ἀρχηγὸς Ἰωάννης Καραβίτης κατασυνέτριψεν ἐπίθessin πολυμελοῦς βουλγαρικῆς συμμορίας μὲ μίαν δρᾶκα Ἑλλήνων ἀνταρτῶν.

Ὁ φόρος ὅμως τοῦ αἵματος δὲν σταματᾷ μέχρις ἐδῶ. Ἐθυσιάσθησαν καὶ ἔπεσαν ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ: Χρῆστος Τσιάμης, Θωμᾶς Μπουῦλδος, Γεώργιος Κάϊκος, Νικόλαος Κάϊκος καὶ Ἀνδρέας Κοῦδης. Ἀλλὰ ποίους ν' ἀναφέρωμεν πρώτους καὶ ποίους δευτέρους ἐκ τῆς ἀνωτέρω περιοχῆς Φλωρίνης; Ὅλοι ἦσαν

πιστοί και σταθεροί εις τὰ Ἑλληνικά ἰδεώδη, θυσιάσαντες τὰ πάντα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν κτηνώδη βίαν τοῦ Πανσλαυισμοῦ. Ἡ περιοχὴ τῆς Φλωρίνης πολὺ δικαίως καλεῖται «χώρα τῶν ἡρώων».

Ἐτερον χωρίον, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι προσέφερον ἐξαιρετικὰς ἐθνικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα, εἶναι τὸ χωρίον Ἄλωνα, ἡ γενέτειρα τοῦ θρυλικοῦ ἥρωος ἀρχηγοῦ Καπετὰν Σίμου, ὃν ἐκ νεαρωτάτης ἡλικίας δύο σκέψεις ἐβασάνιζον, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ συμμετοχὴ του εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν Ἀγῶνα. Κατετάγη εἰς τὸ Σῶμα τοῦ Καπετὰν Κώττα καὶ ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος διεκρίθη διὰ τὴν γενναϊότητά^α του καὶ τὴν αὐτοθυσίαν του πρὸς τὴν Πατρίδα, ἡ δὲ Ἡγεσία τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος τὸν προήγαγεν εἰς ὄπλαρχηγόν. Ἔλαβε μέρος εἰς πλείστας ἐπιχειρήσεις ἐναντίον πολυμελῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν καὶ Τουρκικῶν ἀποσπασμάτων.

Θύματα τῆς Βουλγαρικῆς θηριωδίας ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου ὑπῆρξαν οἱ: Κώστας Τεμέλκου, Σπύρος Τάσε, Πέτρος Ἀλεξίου, Πέτρος Στόϊκου καὶ Ἡλίας Ἡβάνης. Ἐκτὸς ὅμως τούτων, τὸ μαρτυρικὸν αὐτὸ χωρίον ἐθρήνησε καὶ ἑτέρους 150 κατοίκους, φονευθέντας ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν 20 Ἰουλίου 1903, ὅτε ἔλαβε χώραν τὸ γελοῖον κίνημα τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων, τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῶν Ἑλλήνων κατοίκων ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, σατανικὸν σχέδιον καταστρωθὲν ὑπὸ τῆς ἡγεσίας τῶν Πανσλαυιστῶν.

Ἐτερον χωρίον, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι ἔδρασαν καρποφόρως καὶ ἐθνοφελῶς διὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα καὶ ἐθυσίασαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των, εἶναι τὸ χωρίον Σκοπιά. Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου κατήγετο ὁ θρυλικὸς Παπακωνσταντίνου Σταμπουλῆς, Ἱερεὺς, δολοφονηθεὶς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἀπαισίων κομιτατζήδων καὶ τοῦτο διὰ νὰ πτοήσουν τοὺς κατοίκους καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ προσχωρήσουν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν. Τὸ σατανικὸν τοῦτο σχέδιον ἀντιμετώπισεν ἀποτελεσματικῶς ἡ ἡγεσία τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Ἀμύνης Φλωρίνης, διὰ τῆς ἐξῆς ἐνεργείας: Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἐτέλει τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ του ὁ αἰμοχαρὴς Γεώργιος Δίνε, ὅτε θὰ ἦσαν συγκεντρωμένοι ὅλοι οἱ φανατικοὶ βουλγαρόφρονες, θὰ περιεκύκλωναν τὴν οἰκίαν του καὶ θὰ ἐξώντωναν τούτους.

Τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς, ἀνέλαβεν ὁ ὄπλαρχηγὸς Εὐθύμιος Καούδης, ἐκ Κρήτης, μὲ τὴν συμμετοχὴν καὶ τοῦ ὄπλαρχηγοῦ Σκουλούδη καὶ μὲ τὴν ἐνίσχυσιν 13 ἀνδρῶν. Οὕτως ἤρξατο ἡ ἐπιχείρησις τὴν καθορισθεῖσαν ἡμέραν, πλὴν, οἱ ἐντὸς τῆς οἰ-

κίας βουλγαρόφρονες βλέποντες ὅτι ἐκινδύνευον νὰ καῶσι ζῶντες ἐξήρχοντο ἀλλόφρονες ἐκ τῶν παραθύρων, προκειμένου νὰ σωθῶσι, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχον καὶ ἐφονεύθησαν περὶ τοὺς 20. Κατόπιν τούτου ἐνεθαρρύνθη ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τοῦ χωρίου. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας οἱ Βούλγαροι κομιτατζήδες πρὸς ἐκδίκησιν, ἐδολοφόνησαν τὸν ὑπέργηρον Ἱερέα Παπαναστασίου ἐτῶν 85.

Ἄλλα θύματα ὑπῆρξαν οἱ: Ἀναστάσιος Κοσμάς, διδάσκαλος, Μάμης Ἰορδάνης καὶ Νάνος Γιαντάτσης. Οὗτοι, προσέφερον ἀνεκτιμήτους ἐθνικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἀγῶνα, αἱ δὲ οἰκίαι των ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν διανυκτέρευσιν τῶν διερχομένων ἀνταρτῶν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος.

Ἄλλο χωρίον τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι συμμετέσχον μὲ ὅλας τας τὰς δυνάμεις εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας ἦτο ἡ Δροσοπηγή. Τὸ χωρίον τοῦτο ἐχρησιμοποιήθη ὡς βάσις ἐξορμήσεως τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων ἐναντίον τῶν αἰμοχαρῶν κομιτατζήδων. Ὁ Γενικὸς Ἀρχηγὸς τῶν Μακεδονικῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων Καπετὰν Βάρδας ἢ Τσόντος, εἶχεν ἐγκαταστήσει τὸ Ἀρχηγεῖόν του καὶ τὸ εἶχε μεταβάλει εἰς φρούριον ἀπόρθητον καὶ ἀπαραβίαστον. Οἱ Βούλγαροι ἀρκουδιαραῖοι ἐπεχείρησαν κατ' ἐπανάληψιν μὲ λυπσώδεις ἐπιθέσεις νὰ τὸ καταλάβουν, πλὴν ἀπεδεδεκατίσθησαν πρὸ τῆς σιδηρᾶς ἀντιστάσεως τόσον τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν, ὅσον καὶ ὅλων τῶν κατοίκων, οἵτινες δὲν ἐπέτρεψαν νὰ μιάνουν τὸ ἔδαφός των τὰ ἀνθρωπόμορφα τέρατα τοῦ Κρούμου. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον κατώρθωσαν οἱ θρασύδειλοι κομιτατζήδες ἦτο νὰ καύσουν ὠρισμένας ἀπομεμονωμένας οἰκίας τοῦ συνοικισμοῦ Ἐλατιά καὶ νὰ προβῶσιν εἰς τὴν σφαγὴν ἀόπλων κατοίκων κατὰ τὸν διακρίνοντα αὐτοὺς καννιβαλικὸν τρόπον, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοὺς: Ἀπόστολον Στυλιάδην, Νικόλαον Γώγην καὶ τὸν Οἰκονομίτην.

Ὅπως ἰδιαιτέρως ἐξαιρετικὰς ἐθνικὰς ὑπηρεσίας ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου προσέφερον καὶ οἱ: Καπετὰν Νικολάου Μάνης, Τώνης Δημήτριος καὶ Στούμας Θεοχάρης. Οὗτοι ἦσαν ἑνοπλοὶ καὶ εἶχον λάβει μέρος εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ συμπλοκάς ἐναντίον τῶν βουλγάρων κομιτατζήδων, διακριθέντες διὰ τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν πρὸς τὴν ἀγωνιζομένην Πατρίδα.

Τὸ ἱστορικὸν χωρίον Νυμφαῖον. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου ἠγωνίσθησαν ὡς εἰς ἄνθρωπος ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον τῶν Σιλαυικῶν συμμοριῶν, μὴ ἐπιτρέψαντες εἰς τὴν Βουλγαρικὴν προπαγάνδαν νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ νὰ ἰδρύσῃ βουλγαρικὸν σχολεῖον καὶ Ἐκκλησίαν. Ἐνίσχυσαν ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τὸν ἀγῶνα τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων. Ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς ὁδηγοί, σύνδεσμοι, τρο-

φοδύται και ένοπλοι εις τόν ύπέρ πάντων άγώνα, αι δέ οικίαι των έ-
χρησιμοποιοϋντο ως Νοσοκομειακοί σταθμοί δια τήν θεραπείαν τών
τραυματιών και τών άσθενών και ως προπαιδευτήρια δια τήν εξά-
σκησιν τών άνδρών εις τήν χρήσιν τών όπλων. Δια τής έν γένει έ-
θνικής δράσεώς των συνέτειναν εις τήν καλύτεραν διεξαγωγήν του 'Α-
γώνος.

Οί Βούλγαροι κομιτατζήδες, μη δυνάμενοι διαφορετικά νά άν-
τιμετωπίσουν τά ήρωικά τέκνα του Νυμφαίου, προέβησαν εις άνάν-
δρους δολοφονίας κατά τόν χρόνον τής εργασίας τών κατοίκων και
μεμονωμένως. Ούτως έδολοφόνησαν τούς: Στέργιον Τσικώτην, Δημή-
τριον Γκιώρην, Εύστράτιον Μελάν, Γεώργιον Γκιώρην, Θεόδωρον
Γκιώσην, Γεώργιον Μπούρην, 'Ιωάννην Γκιώρην, Παντελήν Μπίπκαν
και τó άνήλικον τέκνον του Πησολίδη.

'Η συμμετοχή τών κατοίκων του χωρίου Πολυπόταμος, ύπέρ-
ξεν πρωτοπόρος εις τόν Μακεδονικόν 'Αγώνα. 'Ανδρες, γυναίκες και
παιδιά προσέφερον τάς ύπηρεσίας των εις τόν άγώνα, ενισχύσαντες
πολυτρόπως τά άγωνιζόμενα 'Ελληνικά Σώματα, προσφέροντες και
αύτην τήν ζωήν των δια τήν διατήρησιν του 'Ελληνισμού και τής 'Ορ-
θοδόξου 'Εκκλησίας.

Τά πρώτα θύματα τής Βουλγαρικής θηριωδίας ήσαν οί: 1) 'Ι-
ερεϋς Παπαγιάννης, 2) Φίλιππος Μιχαηλίδης, 3) Μιχαήλ Παππας,
4) Σταϋρος Νίκου, 5) Μήντσης 'Αλυμπάκης, 6) Κίζου Στόιος, 7)
Χρήστου 'Απόστολος, 8) 'Αλυμπάκης Δημήτριος και 9) Βέργος Κων-
σταντίνος. 'Απαντες οί άνωτέρω έδολοφονήθησαν έξωθι του χωρίου
κατά τρόπον ύπουλον και άνανδρον.

Οί κάτοικοι του χωρίου 'Αμμοχωρίου, πρώτοι εις τάς επάλξεις
τών έθνικών άγώνων.

'Οπως όλα τά χωρία τής περιοχής Φλωρίνης, ούτω και οί κά-
τοικοι του 'Αμμοχωρίου, ειργάσθησαν έθνικώτατα καθ' όλην τήν πε-
ρίοδον του Μακεδονικου 'Αγώνος. 'Ενίσχυσαν παντοιοτρόπως τά 'Ελ-
ληνικά άνταρτικά Σώματα και συνέτειναν δια τής συμμετοχής των
εις τήν καλύτεραν διεξαγωγήν του άγώνος.

'Η Βουλγαρική θηριωδία δέν έλλειψε και εκ του χωρίου του-
του, εκ του οποίου έδολοφονήθησαν οί: Γκάρδης Ναούμ, πλησίον του
περιβόλου τής εκκλησίας, Πητάτσης Χρήστος, Δημήτριος Κλιγκάτ-
σης, 'Ιερεϋς Παπαϊωάννου, του οποίου οί κτηνάθρωποι απόγονοι του
Κρούμου απέκοψαν τά ότα, διότι ήρνήθη νά προσχωρήση εις τήν
Βουλγαρικήν 'Εξαρχίαν.

'Η άπαισία Βουλγαρική προπαγάνδα προέβη εις τήν δολοφονίαν

αὐτῶν διότι ἔφερον ἐμπόδια εἰς τὰ σατανικὰ σχέδιά της διὰ τὴν βουλγαροποίησιν τῆς Μακεδονίας.

Τὸ χωρίον Μεσονῆσι, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων, διότι ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὰ πάτρια καὶ ἠρνήθησαν νὰ προσχωρήσουν εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν καὶ νὰ ἀποστείλουν τὰ τέκνα των εἰς Βουλγαρικὰ σχολεῖα, οἱ: Γάτσης Δημήτριος, Ἰωαννίδης Ἀθανάσιος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἰωαννίδης Ἀναστάσιος.

Εἰς τὸ χωρίον Ἰτιά, ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν κομιτατζήδων οἱ: Χρήστος Τσῶτσος, Ἀλέξιος Γρασδάνης, Τύρκου Ἀθανάσιος καὶ Παπανικολάου Ἀναστάσιος. Οἱ ἄγνοι οὗτοι πατριῶται προσέφερον πολλαπλᾶς ὑπηρεσίας εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα, προκαλέσαντες τὴν μῆνιν τῶν ἀπαισίων κομιτατζήδων.

Ἐκ τοῦ χωρίου Ἀρμενοχωρί, ἐδολοφόνησαν τὸν πρόεδρον Νικόλαον Καρπούζην, τὸν Κωνῆνον Νάτσιον καὶ τὸν Θωμᾶν Χρήστου. Τὸν τελευταῖον τὴν 12—4—1906. Οὗτος ὑπηρέτησεν ὡς ὁδηγὸς τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων.

Ἐκ τοῦ χωρίου Παλαίστρα, ἐδολοφόνησαν τὸν ἀείμνηστον Μπίλιον Ἰωάννην, ὅστις ὑπῆρξε φλογερὸς πατριώτης καὶ εἰργάσθη μὲ φανατισμὸν ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ιδεωδῶν.

Ἐκ τοῦ χωρίου Βεύη, ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν ὑπούλων καὶ ἀνδρῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων οἱ ἐξαιρετοὶ Ἕλληνες πατριῶται: Ροῦσος Ἰωάννης, Γ. Κωτσόπουλος, Διάκος Παπαγιάννης, Ἱερεὺς, Τρύφων Χαλέρας, Τρύφων Εὐαγγέλου, Μητσόπουλος, κουρεὺς, Τραϊανὸς Κωτσόπουλος, ὁ υἱὸς τοῦ ὁποίου, ἑτῶν 15, ἐξεδικήθη τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, φονεύσας τὸν δολοφόνον εἰς τὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου του.

Ἐκ τῆς Βεύης κατήγετο ὁ αἰμοχαρὴς ἐξωμότης Βούλγαρος ἀρχικομιτατζῆς βοεβόδας Τζώλης. Οὗτος ἐξηκολούθει τὸ ἀνθελληνικὸν του ἔργον καὶ μετὰ τὴν 11ην Ἰουλίου 1908, χρονολογίαν ἀνακηρύξεως τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος (Χουριέτ). Κατόπιν τούτου δικαίως τὸ ἐθνικὸν Κέντρον Ἀμύνης, ἔδωσεν ἐντολὴν καὶ τὸν ἐξετέλεσαν ἐντὸς τῆς πόλεως Φλωρίνης τὴν 31—12—1910.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Κέλλη, δὲν ὑστέρησαν εἰς ἐθνικὴν δρασίαν κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ προσέφερον πολυτίμους ἐθνικὰς ὑπηρεσίας, χρησιμοποιοιθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων ὡς ὁδηγοί, τροφοδῶται καὶ σύνδεσμοι.

Ὁ φόρος τοῦ αἵματος ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ιδεωδῶν ἦτο βαρύτερος. Ἐφονεύθησαν δολοφονικῶς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων οἱ

πρωτεργάται τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος περιοχῆς, Σαπουντζῆς Χρη-
στος, Χριστόπουλος Κων)νος, Ρώμας Κων)νος, Μίτης Κων)νος καὶ
Γεώργιος Παπᾶς, ὅστις συελήφθη εἰς τὸν ἀγρὸν του παρὰ τὴν θέσιν
Ροντίνατα ὑπὸ τοῦ αἰμοχαροῦς κομιτατζῆ Τζόρτζεφ καὶ ὀδηγηθεὶς
εἰς Βεύην ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον, ριφθεὶς ἐντὸς πυρᾶς κλιβάνου
τὴν 11 Νοεμβρίου 1907, ἡμέραν Σάββατον.

Ἐξαιρετικὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου προσέφερε
καὶ ὁ διακριθεὶς διὰ τὸν ἡρωϊσμόν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν πρὸς τὴν Πα-
τρίδα καὶ ἐναντίον τῆς ἀνιέρου δράσεως τῶν κομιτατζήδων, ὁ Μακε-
δονομάχος Πέτρος Παπαναστασίου, πρσσφέρας κατ' ἀρχὴν τὰς ὑπη-
ρεσίας του ὡς σύνδεσμος καὶ ὀδηγὸς τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων καὶ
ἐν συνεχείᾳ ὡς ἔνοπλος, ὑπηρετήσας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Καπετᾶν
Καραβίτη, Εὐαγγέλου καὶ Ἐμμανουὴλ Νικολούδη.

Ἔλαβε μέρος εἰς πλείστας ἐπιχειρήσεις ἐναντίον ἀποσπασμά-
των Τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ὁ Μακεδονομάχος Παπαναστασίου, πολλάς φορές διέφυγε τὸν
θάνατον ἐκ δολοφονικῶν ἀποπειρῶν ἀπὸ τοὺς ἐξωμότας τοῦ χωρίου
καπεταναίους Στόϊκε, Σκρίλαν καὶ Πεισματάρην. Ὁ τελευταῖος ἐ-
ξωντώθη τὴν 5 Μαρτίου 1913 κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ ἐν λόγῳ Παπα-
ναστασίου ἔξωθι τοῦ χωρίου παρὰ τὴν θέσιν «Ἰσβιντα», πλησίον τῆς
ἀτραποῦ πρὸς χωρίον Ἅγιος Ἀθανάσιος—Ἐδέσσης.

Ὡσαύτως, κατόπιν ἐνεργειῶν του, συνελήφθη ὁ ἐπικίνδυνος κο-
μιτατζῆς Τσάλωφ, ὅστις εἶχεν ἀποσταλῆ ἐκ Βουλγαρίας διὰ νὰ θέ-
σῃ ὠρολογιακὴν βόμβαν εἰς τὴν διεθνῆ ἐκθεσιν Θεσ)νίκης.

Εἰς χωρίον Κέλλη, ἔλαβε χώραν τὸ ἐξῆς θλιβερόν γεγονὸς διὰ
τὰ Ἑλληνικὰ ἀνταρτικὰ Σώματα. Τὴν 14 πρὸς τὴν 15 Ἰουλίου 1906,
τὰ Σώματα Νικολούδη—Καραβίτη ὀδηγοῦντο ὑπὸ τοῦ συνδέσμου
Γρηγορίου Σαπουντζῆ, ἐκ χωρίου Κέλλης, πρὸς τὸ αὐτὸ χωρίον, ἵνα
ὑποδείξῃ τὰς οἰκίας τῶν ἐπικινδύνως δρώντων βουλγαροφρόνων διὰ
τὴν σύλληψιν καὶ ἐξόντωσίν των, διότι εἶχον τρομακράτησει τὸ Ἑλ-
ληνικὸν στοιχεῖον. Ἐκ Κέλλης, τὰ Σώματα προωρίζοντο διὰ τὴν πε-
ριοχὴν Μοριχόβου. Ἡ διάταξις τῶν Σωμάτων εἶχεν ὡς ἐξῆς: Ἀπὸ
τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ χωρίου, πλησίον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπρο-
χώρουν οἱ ἄνδρες τοῦ Εὐαγγέλου Νικολούδη, οἱ δὲ τοῦ ἀρχηγοῦ Κα-
ραβίτη ἀπὸ τὴν ἑτέραν, εἰς δὲ τὰς ἐνδιαμέσους διόδους τοῦ χωρίου
αἱ ὀμάδες Μαρινάκη, Καρασαβδᾶ, Λευκαραδάκη. Ἡ ἐπιχείρησις αὐ-
τὴ ἐφαίνετο ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη μὲ ὀλέθρια ἀποτελέ-
σματα, διότι ἐμεσολάβησεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ προδοσία τῆς Βουλγαρικῆς
προπαγάνδας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀπερισκεψία τῶν ἰδίων τῶν ἀνδρῶν

τῶν Σωμάτων, οἱ ὅποιοι, καίτοι ἐσυνήθιζον νὰ ἐπιδίδωνται εἰς ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις μετὰ τὸ τέλος ἐκάστης ἐπιτυχίας, δηλαδή εἰς χορούς καὶ διασκεδάσεις, αὐτὴν τὴν φορὰν προέβησαν εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐκδηλώσεις πρὸ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅτε ἐδόθη ὁ χρόνος εἰς ἓν Τουρκικὸν Τάγμα στρατοῦ ν' ἀφίχθῃ ἐπὶ τόπου, νὰ κυκλώσῃ τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Κέλλη, καὶ ν' ἀρχίσῃ εὐθὺς ἀμέσως σκληρὰ μάχην μεταξὺ Ἑλλήνων ἀνταρτῶν καὶ Τουρκικοῦ στρατοῦ.

Κατ' αὐτὴν ὁ ἥρωϊσμός καὶ ἡ αὐτοθυσία τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν δὲ περιγράφεται, ἐμάχετο δὲ εἰς ἐναντίον δέκα. Περαιτωθείσης τῆς σκληρᾶς καὶ αἱματηρᾶς μάχης οἱ διασωθέντες ἀντάρται, μετὰ τοῦ Καπετὰν Καραβίτη, ἔφθασαν εἰς τὴν δασώδη περιοχὴν «Κονιάρικα», πλησίον τῶν καλυβίων Σουλτογιάννη, εἰς τὴν δυτικὴν περιοχὴν Καϊμάκτσαλάν.

Ἐκεῖ, ἔκαμαν ἀπολογισμὸν τῶν ἀπωλειῶν των εἰς τὴν μάχην τῆς Κέλλης καὶ διεπίστωσαν ὅτι ἔπεσαν ἥρωϊκῶς, οἱ: ὄπλαρχηγὸς Εὐάγγελος Νικολοῦδης, ἐκ Λάκκας Κρήτης, Ἀναστάσιος Τσιτσιρίδης, ἐκ Κυδωνίας, Μανουῖσος Γρίλος, ἐξ Ἀλίκαρπου—Ἀποκορώνου, Ἐπαμεινώνδας Κροκίδης, ἐκ Μαγουλάδων Κερκύρας, Γεώργιος Παπαδάκης, ἐκ Στρεμπένου Ἀσπρογείων Ἀμυνταίου, Νικόλαος Μπελαμπανάκης, ἐκ Χανίων, Μανώλης Δασκαλάκης, Κων)νος Παπαγιάννης, Ἡλίας Παλτεμάκης καὶ Κυριαῖκος Κυριακίδης ἐκ Κισσάμου Κρήτης καὶ συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι οἱ: Ἐμμανουὴλ Δρανάκης, ἐκ Σιλίνου Κρήτης καὶ ὁ ὀδηγὸς Γρηγόριος Σαπουντζῆς, ἐκ Κέλλης Φλωρίνης.

Τὸ χωρίον Πρώτη (Καμπανίτσα). Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου ἐκράτησαν ὑψηλὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη εἰς τὸ προκεχωρημένον τοῦτο φυλάκιον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος καὶ προσέφερον πλείστας ἐθνικὰς ὑπηρεσίας, ἐνισχύσαντες ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς τὰ μαχόμενα τμήματα τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων, ἀψηφοῦντες τοὺς κινδύνους.

Ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς ὀδηγοὶ καὶ τροφοδόται τῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων. Ὁ φόρος ταῦ αἵματος δὲν ἔλειψε καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ χωρίον, εἰς τὸ ὅποιον οἱ ἀπαίσιοι κομιτατζῆδες ἐφόνευσαν ὑπούλως καὶ ἀνάνδρως τὸν ἀείμνηστον Ἀθανάσιον Μπεκιάρην τὴν 10-6-1905, ἡμέραν Σάββατον.

Τὸ χωρίον Νυμφαῖον (Νέβεσκα), εἶναι πανελληνίως γνωστὸν διὰ τὰς παλαιὰς ἀρχοντικὰς του οἰκίας καὶ τοὺς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων ἐτῶν ἐθνικοὺς του ἀγῶνας. Ὑπῆρξεν ἡ γυμνὴ πεπυρακτωμένη ρομφαία δι' ἧς συνετρίβοντο αἱ κεφαλαὶ τῶν βαρβαρικῶν ὀρδῶν τοῦ Βορρᾶ.

Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις ἐξορμήσεως τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων. Πολλοὶ κάτοικοί του ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς τροφοδόται, ὄδηγοὶ καὶ πράκτορες τῶν Ἑλληνικῶν Σωμάτων, τὰς δὲ οἰκίας των διέθετον πρὸς φιλοξενίαν τῶν διερχομένων ἀνταρτῶν καὶ ὡς προσωρινὰ ἀναρρωτήρια διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν ἀσθενῶν καὶ τραυματιῶν.

Ἡ Βουλγαρικὴ προπαγάνδα εἶχεν ἐξοργισθῆ σφόδρα διὰ τὴν συμβολὴν τῶν κατοίκων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα καὶ μὴ δυναμένη κατ' ἄλλον τρόπον νὰ τοὺς ἐκδικηθῆ, προέβη εἰς ἀνάδρους δολοφονίας διὰ τῶν ἐνόπλων συμμοριῶν της.

Τὴν 23 Ἀπριλίου 1906, ἡμέραν Κυριακὴν, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐφόνευσαν οἱ ἐνοπλοὶ συμμοριῖται της, μεταξὺ Κατόβης καὶ Νυμφαίου, τοὺς ἐθνικῶς δρωῦντας Ἕλληνας 1) Θεόδωρον Γιόσσην, 2) Χρῆστον Θεοχάρην καὶ 3) Παντελεῆν Μπέκαν. Ὡσαύτως, κατὰ τὸν

Υστερόγραφο:

.1) Οἱ αναφορὲς τοῦ βιβλίου σε Σλαύους καὶ Βούλγαρους κομιτατζήδες ἔχουν σχέση με τις ιστορικές συγκυρίες κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα καὶ τὴν φρασεολογία τοῦ 1965 καὶ δὲν ἔχουν καμία σχέση με τις σημερινές πολὺ καλὲς σχέσεις τῆς Ἑλλάδος με τὴν Βουλγαρία καὶ τὰ ἄλλα Σλαβικά κράτη.

.2) Ὅποιος θεωρεῖ ὅτι κατέχει αποκλειστικά πνευματικά δικαιώματα τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀγγέλου Ανεστόπουλου νὰ ἐπικοινωνήσῃ στο email: popsm2014@gmail.com